

ЛІТЕРАТУРА:

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України). - Ф. 1. - Оп. 24. - Спр. 5595.
2. Ведомости Верховного Совета СССР. - 1962. - № 8. - Ст. 83.
3. Материалы XXII съезда КПСС. - М. : Политиздат, 1962. - 424 с.

4. Михайленко П. П. Історія міліції України у документах і матеріалах : у 3-х тт. / П. П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв. - К. : Генеза, 2000. - Т. 3 : 1946-1990. - 616 с.
5. Из истории милиции Советской Украины / [под ред. П. П. Михайленко]. - К., 1965. - 400 с.
6. О МВД: 1946-1966 гг. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.mvd.ru/about/history/369/.

O. Beznosyuk

REORGANIZATION MIA IN MPOD IN THE MID 50's - EARLY 60-ies OF XX CENTURY: POLITICAL AND LEGAL ANALYSIS

The article analyzes the features of the reorganization of state-administrative structures and socio-political processes that occurred in the mid 50's - early 60-ies of XX century.

Key words: political regime, the Soviet government, political processes, legislation, police.

© О. Безносюк

Надійшла до редакції 25.01.2012

УДК 378.147.007:316.774 (477)

ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ В 90-ті РОКИ ХХ ст.

ВАЛЕРІЙ ГАЙДАКА,

старший викладач Донецького інституту психології і підприємництва

Історико-оглядове дослідження присвячене новим університетським підрозділам (факультетам та кафедрам) України, які паралельно з відомими центрами журналістики - Київським університетом ім. Т. Г. Шевченка та Львівським університетом ім. І. Я. Франка в 90-ті роки ХХ ст. почали готувати журналістські кадри для друкованих засобів масової інформації в Україні. Автором систематизовані документальні факти появи семи таких підрозділів, але особлива увага надається тим, які найбільш повно віддзеркалювали процес підготовки журналістських кадрів України в 90-х роках минулого століття. Окремо розглянуто діяльність кафедри журналістики Львівського військового інституту ім. П. Сагайдачного при Національному університеті "Львівська політехніка" в означений період.

Ключові слова: журналістська освіта, військовий інститут, навчальні плани, програми, факультет, кафедра.

Постановка проблеми та стан її розробленості. Історія виникнення та розвитку нових університетських підрозділів з підготовки журналістських кадрів для друкованих засобів масової інформації в перші десятиріччя існування незалежної України дотепер не стала об'єктом спеціального наукового вивчення.

Фахівці визначають, що на зламі епох - кінця існування УРСР і початку розбудови в 1991 році нової держави України - функціонувало близько 150 вищих навчальних закладів, які здійснювали підготовку фахівців для різних галузей народного господарства, але лише два з них займалися підготовкою журналістських кадрів. Це Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка і Львівський державний університет ім. І. Я. Франка [1].

Зазначимо, що з руйнацією компартійної монополії на ідеологію в роботі засобів масової інформації та проголошенням державної самостійності України (1991 р.) почала формуватися нова державна політика в галузі вищої журналістської освіти.

Це було обумовлено тим, що, по-перше, нова держава закономірно прагнула зміцнити вплив на свідомість людей через ЗМІ. Для цього були потрібні професійні журналісти, які б легко орієнтувалися в політиці, економіці, культурі, історії, мистецтві, знали законодавчу базу та були патріотами й законослухняними громадянами України.

По-друге, на початку 1990-х років суттєво збільшилася кількість періодичних видань. Це підтвердила й Комісія Верховної Ради України з питань гласності, зокрема, у січні 1992 року визначивши, що в

№ 2 (116) березень-квітень 2012 р.

республіці зареєстровано 2263 назв газет і 346 назв журналів [2].

По-третє, спеціальність "Журналістика" ставала привабливою в комерційному плані як для молоді, так і для керівництва ВНЗ України, бо в 1991 році в країні розпочався трансформаційний перехід до іншого типу держави, що базувався на принципах ринкової економіки.

Указані чинники обумовили виникнення нових структур із підготовки журналістських кадрів у Дніпропетровському, Східноукраїнському (Луганськ), Харківському, Запорізькому, Ужгородському, Донецькому та інших національних (державних) університетах, а також приватних вищих навчальних закладах I-III рівня акредитації.

Проблемами історії виникнення й діяльності нових університетських підрозділів із підготовки журналістських кадрів в Україні професійно займалися вузьке коло вітчизняних учених. Серед наукових напрацювань у цьому напрямі слід визначити роботи В. Демченка [3], В. Різуна [4], І. Лисенко [5]. Але вказані автори торкалися лише окремих аспектів підготовки журналістів.

Мета цієї статі - системний аналіз освітньої сфери журналістики в 1990-ті роки.

Виклад основного матеріалу. Дамо спершу загальну характеристику новим центрам журналістської освіти, які виникли в Україні в останнє десятиліття XX ст.

Дніпропетровський університет (сучасна назва - Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара) був першим ВНЗ, який у 1991 році почав "по-новому, відповідно до вимог суспільства" готувати в Україні журналістські кадри. Ураховуючи актуальність появи цього унікального навчального підрозділу, ніжче ми зупинимось на цій школі більш докладно.

Східноукраїнський університет. У 1995 році почала працювати кафедра журналістики Східноукраїнського університету ім. В. Даля. Кафедра готувала спеціалістів для масово-інформаційної індустрії держави за двома спеціальностями: 8.030301 "Журналістика" (підготовка творчих працівників для преси, телебачення, радіо, прес-служб, рекламно-інформаційних агентств тощо) та 7.030303 "Видавнича справа та редагування" (підготовка редакторів, організаторів редакційно-видавничого процесу для засобів масової інформації). Освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки: бакалавр, спеціаліст, магістр.

Завідувачем кафедри журналістики став доктор філологічних наук, професор Юрій Павлович Фесенко. У 2000 році кафедра здійснила перший випуск спеціалістів [6].

Харківський університет. Історія журналістської освіти в Харкові бере початок у 1918 році на базі РОСТА (вікна сатири Російського телеграфного агентства), відділення якого було відкрите й у першій столиці радянської України - Харкові. Після закінчення Другої світової війни, у березні 1947 року, наказом Міністерства освіти України на філологічному факультеті Харківського університету було відкрито відділення журналістики зі стаціонарною п'ятирічною формою навчання, яке проіснувало 10 років. З 1 вересня 1953 року це відділення було закрито, а студентів III, IV і V курсів переведено на відповідні курси факультету журналістики Київського державного університету.

Журналістська підготовка в Харкові була поновлена лише в 1995 році з відкриттям 1 серпня 1995

року на філологічному факультеті кафедри журналістики [7]. За станом на 12 вересня 1996 року на кафедрі працювало лише три фахівці: завідувач - професор Л. І. Михайлін та два викладачі - Т. В. Казакова й О. О. Нерух. Загальна кількість студентів II курсу складала 17 осіб [8]. У листопаді цього ж року кадровий потенціал кафедри збільшився до семи викладачів, було створено три творчі майстерні [9]. 15 грудня 1997 року кафедра рекомендувала до друку навчальний посібник проф. Л. Михайліна "Основи журналістики", який використовується до сьогодні.

Запорізький університет. Цікаву історію свого розвитку мала кафедра теорії літератури Запорізького державного університету, яка була утворена в 1996 р. у складі філологічного факультету. За короткий час "у зв'язку з попитом на працівників масмедіа, відкриттям спеціальності "Журналістика" та згідно з наказом ректора ЗДУ від 10 грудня 1997 року за № 430", цей навчальний підрозділ було перейменовано на кафедру теорії літератури й журналістики [10]. З перших кроків свого існування працівники нової кафедри почали плідно співпрацювати з відомими фахівцями - практиками та науковцями, які мали в Україні та за її межами власні наукові школи (В. М. Манакін, В. Ф. Шевченко, В. В. Різун, М. С. Тимошик). Як результат - напрям наукових досліджень цієї кафедри торкався актуальної теми "Системи масової комунікації та світової інформаційної простір: проблеми теорії та практики підготовки журналістів". У жовтні 1998 року при кафедрі була створена сучасна лабораторія технічних засобів журналістики [11]. Новоутворена кафедра теорії літератури й журналістики відразу взяла курс на використання кращих досягнень провідних вітчизняних центрів із підготовки журналістських кадрів, перш за все - Інституту журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка. 29 червня 2004 року наказом ректора ЗДУ № 352 було створено факультет журналістики [12].

Ужгородський університет. У складний період 90-х років минулого століття на Закарпатті відчувалася гостра проблема професійно підготовлених журналістських кадрів, а тому відкриття спеціальності "Журналістика" в Ужгородському університеті в 1997 році стало її логічним розв'язанням. Через рік університет отримав лист-дозвіл від Міністерства освіти і науки України на відкриття кафедри журналістики, і наприкінці 1998 року така кафедра почала працювати. Перший набір студентів-журналістів складав лише 10 осіб. У наступні роки кількість студентів збільшувалася. Своєрідною творчою лабораторією з підготовки журналістських кадрів для регіону стала університетська газета "Ужгородський університет".

На кафедрі досліджувалися такі наукові проблеми: "Становлення української національної преси: проблеми історії, мови та теоретико-практичні новації"; "Історія розвитку української та національної преси на Закарпатті"; "Теорія і практика сучасних друкованих засобів масової інформації" та ін. [13].

Одеський університет. У 1999 році Одеський національний університет імені І. І. Мечникова набрав перших студентів спеціальності "Видавнича справа та редагування". Незабаром була ліцензована ще одна спеціальність - "Журналістика". У першому випадку готувалися працівники для редакцій ЗМІ, а в другому - репортери. Кафедра журналістики формувалася на базі колишньої кафедри ра-

дянської літератури та літератури народів СРСР (з 1 вересня 1999 р. - кафедра новітньої літератури та журналістики) [14].

Донецький університет організував викладання журналістики на факультеті суміжних професій [15], де в 1990-ті роки готували фахівців: перекладач-референт, організатор соціологічної, екскурсійної, культмасової, спортивної роботи і журналіст [16].

Повертаючись до факультету журналістики **Дніпропетровського університету**, відзначимо, що наказом Державного комітету СРСР по народній освіті за № 38 від 11 січня 1991 року "Про організацію підготовки журналістів на філологічному факультеті Дніпропетровського ордена трудового Червоного Прапора державного університету ім. 300-річчя возз'єднання України з Росією" та згідно з дозволом Держосвіти СРСР від 16.11.90 р. у січні 1991 року було відкрито спеціальність 0214 - "Журналістика", яка повинна була забезпечувати "підготовку висококваліфікованих кадрів з різних напрямів журналістики для роботи у ЗМІ, видавництвах, друкованих виданнях" [22]. У травні 1991 року був виданий наказ № 727 "Про створення кафедри журналістики", згідно з яким виконання обов'язків завідувача кафедри журналістики було покладено на доцента кафедри зарубіжної літератури Володимира Дмитровича Демченка [23] і вже восени 1991 р. на спеціальності "Журналістика" займалися перші студенти.

У 1996 році в Дніпропетровському університеті відкривається нова спеціальність "Міжнародна інформація", яка давала змогу готувати кваліфіковані кадри для роботи в міжнародному інформаційному просторі. Оскільки випускники цієї спеціальності повинні були мати високі знання іноземних мов, відкрилася нова кафедра - лінгвістичної та країнознавчої підготовки. Крім того, почала працювати ще одна кафедра - філологічної та культурологічної підготовки журналістів.

Минуло зовсім небагато часу, і журналістське відділення ДДУ було включено до міжнародної програми "Матра", започаткованої Європейським центром журналістики (Маастріхт, Нідерланди). На семінари цього Центру, де традиційно були присутні керівники журналістських шкіл і факультетів провідних європейських країн та країн Східної Європи, запрошувалися й викладачі кафедри журналістики ДДУ. У лекціях, обговореннях, практикумах викристалізувалася сучасна на той час тенденція підготовки журналістських кадрів [24].

Відкриття другої спеціальності та нових кафедр сприяло створенню нового факультету - "Системи та засоби масової комунікації", який був відкритий наказом по університету № 429 від 19 вересня 1996 року [25].

У 1997 році ФСЗМК почав готувати спеціалістів за фахом "Менеджмент організацій" (надалі трансформований у спеціальність "Реклама та PR", яка, у свою чергу, увійшла до напрямку "Журналістика"). А в 1998 році з'явилась випускаюча кафедра цієї спеціальності - "Менеджмент ЗМІ, реклама та PR".

Декан факультету, професор Демченко Володимир Дмитрович підкреслював, що новий підрозділ із перших часів свого існування орієнтувався на провідні університети США та Західної Європи з підготовки журналістських кадрів. Переймали краще, що стосувалось навчального процесу. Навіть назву - факультет "Систем та засобів масової комунікації" - було запозичено. Щодо навчального плану, то на початку 1990-х років він мав формат всеохопного.

Але колектив викладачів його переробив, увів нові дисципліни з історії, збільшив перелік предметів, пов'язаних із вивченням української мови, літератури, скасував вивчення партійно-ідеологічних дисциплін. Чиновники із союзного міністерства цей план, за словами В. Д. Демченка, "благословили", бо вже "відчували подихи ліберальних змін". Таким чином, ще до ухвали перших нормативних планів уже Міністерства освіти України (нова назва), кафедра журналістики працювала за абсолютно оригінальною авторською програмою. Успіх гарантував колектив викладачів, який мав багатий практичний досвід - майже всі були членами Спілки журналістів України.

Військовий інститут. У 1990-ті роки військова журналістика сприймалася скептично. Із цього приводу ведучий телепрограми "Нова армія" Центральної телестудії Міністерства оборони України Ян Іванішин говорив: "Фактично ділити журналістику на військову та невійськову почали лише після розпаду Радянського Союзу: до цього моменту всі ЗМІ обслуговували інтереси КПРС. Після того, як Україна здобула незалежність, влада стала більш публічною, Компартия віддала пальму першості іншим партіям, і почався цей поділ. Але я думаю, що сьогодні військові засоби масової інформації й "цивільні" поділяють штучно".

Єдиний в Україні навчальний центр із підготовки військових журналістів - кафедра журналістики Львівського військового ордена Червоної Зірки інституту імені гетьмана Петра Сагайдачного при національному університеті "Львівська політехніка".

Історія кафедри цього вищого навчального закладу бере свій початок з 2 серпня 1949 р., коли директивами Генерального штабу Збройних сил СРСР і Головного політичного управління Збройних сил СРСР у розклад військово-політичного училища були включені 10-місячні курси перепідготовки редакторів дивізійних та армійських газет. Минув час, і в липні 1950 року відбувся перший випуск редакторів багатотиражних газет. У 1951 році училище розформували, а на його базі утворили Львівські курси політскладу Збройних сил. Поряд зі сформованими артилерійським і танковим підрозділами розпочало діяти газетне відділення.

15 лютого 1962 року училище знову отримало статус вищого навчального закладу й почало називатися Вище військово-політичне училище Радянської Армії і Військово-Морського флоту. Поряд із багатьма іншими підрозділами розпочала роботу кафедра журналістики. Навчальні плани кафедри були розроблені на базі планів факультетів журналістики державних університетів (Київського та Львівського) з урахуванням практики роботи та завдань військових засобів масової інформації.

Із кожним роком військова періодична преса зростала якісно й кількісно. Це вимагало від кафедри постійного корегування її роботи, тому за роки її існування неодноразово перероблялись навчальні програми, майже щороку вносились зміни в тематичні плани. Ці питання докладно розглядалися на засіданнях кафедри, де йшлося про покращення навчально-виховного процесу, стажування курсантів, роботу з підготовки наукових кадрів [26].

У 1992 році кафедра журналістики здійснила свій останній повноцінний випуск. Більша частина курсантів другого, третього і четвертого курсів зі Львова була переведена до російських ВНЗ. Нового набору курсантів на 1992-93 н. р., а потім і на 1993-94 н. р. не було. Лише в травні 1994 року наказом

Кабинету Міністрів України № 325 було отримано дозвіл на продовження підготовки військових фахівців за спеціальністю "Журналістика" на базі ВВПДУ "Львівська політехніка".

На перший курс 1994-95 н. р. зарахували 30 осіб. Одночасно продовжувалося доучування четвертокурсників. Як наслідок реформування військової освіти Збройних сил України, кафедра журналістики увійшла до складу Відділення військової підготовки Державного університету "Львівська політехніка" на правах структурного підрозділу.

Після загальної журналістської підготовки на третьому та частково четвертому курсі курсанти приступали до планових практичних занять зі спеціальної дисципліни "Робота у творчих майстернях і студіях". Для творчого опрацювання курсантам пропонувалися теми на вибір: "Творча майстерня військового публіциста", "Образ сучасного воїна Збройних сил України", "Телерадіожурналістика", "Фотожурналістика", "Комп'ютерна культура журналіста", "Журнал як тип періодичного видання".

Здобуття кваліфікації бакалавра журналістики у Військовому інституті підтверджувалося державною атестацією на підставі результатів складання державних екзаменів та захисту кваліфікаційної роботи. Особи, які успішно проходили державну атестацію, отримували дипломи встановленого державного зразка про здобуття базової вищої освіти за напрямом "Журналістика" та кваліфікації бакалавра.

Відповідно до державних стандартів у Військовому інституті наявність диплома бакалавра була обов'язковою умовою для продовження навчання з метою здобуття наступного освітньо-кваліфікаційного рівня - "спеціаліст". Повний термін навчання за цим рівнем складав 5 років і підтверджувався державною атестацією.

До 2000 року включно кафедра журналістики підготувала близько 3 тисяч журналістів. 100 курсантів закінчили навчальний заклад із золотою медаллю, а 370 - отримали дипломи з відзнакою [27].

За даними Науково-методичної комісії з журналістики Міністерства освіти та науки України станом на травень 2000 року в Україні було близько 20 навчальних закладів, що готували журналістів та редакторів [28].

Висновки

Перехідний період історії розвитку нашої держави з ряду причин сприяв виникненню нових навчальних підрозділів журналістської освіти, які повинні були задовольняти зростаючий попит на журналістські кадри. На основі вивченого матеріалу можна констатувати, що навчання студентів у цих підрозділах здійснювалося за двома основними напрямками: підготовкою творчих працівників для ЗМІ (спеціальність "Журналістика") та підготовкою редакторів на основі сучасних інформаційних та видавничих технологій (спеціальність "Видавнича справа та редагування").

Організація навчального процесу, як правило, базувалася на кращих досягненнях провідних вітчизняних центрів із підготовки журналістських кадрів, за винятком кафедри (факультету) журналістики Дніпропетровського університету, яка з перших кроків свого існування була орієнтована на розробку авторських навчальних програм та західні школи журналістики.

Усі новоутворені навчальні підрозділи пройшли етап становлення, коли хронічно не вистачало вик-

ладачів, навчальних програм, досвіду, належної матеріальної бази.

Кафедра журналістики Військового інституту працювала в специфічних військових умовах, але відповідно до державних навчальних стандартів. Випускники-журналісти отримували державні дипломи освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра та спеціаліста, які, принаймні після закінчення військової служби, надавали їм право займатися журналістською діяльністю на цивільних посадах.

У 90-ті роки ХХ ст. відбулися перші спроби підняття української журналістської освіти до світового рівня. Було покинчено з інструктажем навчанням, яке широко здійснювалося в радянські часи, і взято курс на підготовку фахівців для мас-медіа, тобто світову школу журналістики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гайдамака В. Підготовка журналістських кадрів для друкованих засобів масової інформації в Україні (1991-1993 рр.) / В. Гайдамака // Схід. - 2011. - № 3 (110).
2. Костилова С. О. Становлення і розвиток друкованих засобів масової інформації новітньої України (друга половина 80-х - 90-ті роки ХХ ст.) : дис. ... д. істор. наук / С. О. Костилова. - К., 2004. - 477 с.
3. Демченко В. Д. Журналістська освіта в умовах інформаційного суспільства / В. Д. Демченко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. - 2008. - Т. 21 (60). - № 1. - С. 314-319. - (Серия "Филология. Социальная коммуникация").
4. Різун В. В. Про нові перспективи журналістської освіти в Україні / В. В. Різун // Актуальні проблеми журналістики : зб. наук. праць. - Ужгород, 2001.
5. Лисенко І. Проблеми підготовки сучасного журналіста у вищих навчальних закладах України / І. Лисенко // Студентська молодь і науковий поступ : матеріали VI Міжвузів. наук. студ. конф. - Львів : ЛУБГ, 2009. - С. 219-223.
6. Поточний архів кафедри журналістики Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. - 2009.
7. Наказ ректора № 0104-1/054 від 1 серпня 1995 року (накази з основної діяльності) // Архів Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.
8. Протокол № 1 засідань кафедри журналістики від 12 вересня 1996 року // Архів Харківської області. - Р-2792. - Спр. 1705.
9. Протокол № 3 засідань кафедри журналістики від 5 листопада 1996 року // Архів Харківської області. - Р-2792. - Спр. 1705.
10. Витяг з "Доповнення до історичної довідки ЗДУ" // Архів Запорізького державного університету. - 2011. - С. 14.
11. Там само.
12. Там само.
13. Поточний архів кафедри журналістики Ужгородського національного університету. - 1997.
14. Поточний архів кафедри новітньої літератури та журналістики Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. - 1999.
15. Протоколи засідань Ради факультету суміжних (додаткових) професій // Архів ДонНУ. - Т. 1 (27.12.84 - 30.08.90 рр.). - С. 10.
16. Протоколи засідань Ради факультету суміжних (додаткових) професій (рішення Вченої ради ДонНУ від 28.09.90 р.) // Архів ДонНУ. - Т. 1 (28.09.90 - 04.08.94 рр.). - С. 6-7.
17. Там само.
18. Протоколи засідань Ради факультету суміжних (додаткових) професій : оголошення // Архів ДонНУ. - Т. 1 (28.09.90 - 04.08.94 рр.). - С. 110.
19. Протокол № 4 засідання Ради факультету суміжних (додаткових) професій // Архів ДонНУ. - Т. 2 (28.09.90 - 04.12.94 рр.). - С. 99.

№ 2 (116) березень-квітень 2012 р.

20. Протоколи засідань Ради ФСДП (30.08.94 - 18.06.97 рр.). Відомості про чисельність слухачів ФДП у 1995/96 н. р. // Архів ДонНУ. - Протокол № 2 від 26.12.95 р.

21. Там само.

22. Наказ Державного комітету СРСР по народній освіті № 38 від 11 січня 1991 року (накази з основної діяльності) / Архів ДДУ. - Т. 1-2. - № 417-733.

23. Там само.

24. Доля : журналіст : нариси. - Дніпропетровськ : УкОІ-МА-прес, 1999. - 360 с.

25. Накази з основної діяльності канцелярія // Архів ДДУ. - Т. 1-2. - № 322-431.

26. Кривошея Г. П. Кафедра журналістики / Г. П. Кривошея.- Львів : Друкарня ЛВВУ, 1992. - 40 с.

27. Горевалов С. І. Кафедра журналістики (історія кафедри) / С. І. Горевалов.- Львів : Друкарня ВІ при НУ "ЛП", 2002. - 50 с.

28. Науково-методична комісія з журналістики Міністерства освіти та науки України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://jorn.univ.kiev.ua/> / NМК.

V. Hajdamaka

JOURNALISTIC EDUCATION IN UKRAINE IN THE 90 YEARS OF THE TWENTIETH CENTURY

Historical background research on new university departments (faculties and departments) of Ukraine, which along with the known centers of journalistic - the Kiev University, Shevchenko and Lviv University. Ivan Franko in 90 years of the twentieth century. staff began to prepare journalists for print media in Ukraine. The author has systematically documented the emergence of seven such units, but special attention is given to those who most fully reflected the process of preparation of journalistic staff of Ukraine in the 90's last century. Separately, the activity of the Department of Journalism at Lviv Military Institute. Sagaidachnogo at the National University "Lviv Polytechnic" in appointed historical boundaries.

Key words: *journalistic education, the military institution, curricula, programs, faculty, department.*

© В. Гайдамака

Надійшла до редакції 17.01.2012

УДК 94 (477) "1880" І.Наумович (092)

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА НАУМОВИЧА У 1880-ті рр.

ВАСИЛЬ GERUN,

*асистент кафедри давньої історії України та архівознавства
Львівського національного університету імені Івана Франка*

У статті проаналізовано культурно-просвітницьку діяльність відомого галицького громадського діяча Івана Наумовича, який на початку 1880-х рр. намагався активно співпрацювати з російськими просвітницькими колами в справі видання популярної літератури, а з переїздом у 1886 р. до Києва розгорнув активну просвітницьку роботу також у Російській імперії.

Ключові слова: *Галичина, русофіли, просвітницька діяльність, популярні видання, релігійна реформа.*

Постановка проблеми. Діяльність відомого галицького громадсько-політичного діяча Івана Наумовича (1826-1891 рр.) часто висвітлюється в літературі в контексті поширення російського панславізму. І. Наумович, однак, попри свої русофільські симпатії, довгий час залишався галицьким патріотом, лояльним до австрійської правлячої династії. А змагання до єдності з "руським світом" означало в його випадку культурні та літературні взаємини. Лише з переїздом у "підросійську" Україну він частіше декларує радикальні русофільські погляди. Головна увага була все ж зосереджена ним на потребі проведення просвітницької роботи та поширення знань у суспільстві. Важливо охарактеризувати саме куль-

турно-просвітницькі ініціативи І. Наумовича, з якими він виступив у 1880-х рр. У Російській імперії, продовжуючи працювати для Галичини, він був розчарований тими суспільними та культурними умовами, у яких опинився і які намагався змінити шляхом просвітницької роботи на користь своєї омріяної батьківщини - "Святої Русі".

Джерельна база та стан дослідження проблеми. До характеристики просвітницької діяльності І. Наумовича в Російській імперії звертався в праці, присвяченій лідеру галицьких русофілів, О. Мончаловський [1]. Важливо, що період 1880-х рр. у біографії І. Наумовича він описує на основі своєї з ним кореспонденції, яка не збереглася. З-поміж

№ 2 (116) березень-квітень 2012 р.